

Sölvesborgs kommun

bun@solvesborg.se

2019-11-28

1 (33)

Dnr-2019:5700

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning vid Hörviks
skola i Sölvesborg kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Hörviks skola avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. En kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Lösanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Hörviks skola i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn leder det pedagogiska arbetet utifrån ett tydligt fokus på skolans kunskaps- och värdegrundsuppdrag. I detta ingår att rektorn skapar förutsättningar för lärare att samverka och att rektorn försäkrar sig om att det sker ett lärande i kollegiet som ger avtryck i undervisningen.

Undervisning

Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att undervisningen utformas så att samtliga elever stimuleras och utmanas utifrån sina behov och förutsättningar så att de når så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling.

Trygghet och studiero

Skolan har i hög utsträckning ett samlat och medvetet arbete för att skapa och bibehålla trygghet och studiero.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i flera delar, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn utvecklar arbetet med att säkerställa likvärdighet i lärarnas bedömning och betygssättning.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 29 maj 2020 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområden och resultatet av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 3) användas. Denna bilaga skickas separat.

Redogörelsen skickas via e-post till: skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se, eller per post till: Skolinspektionen, Box 156, 221 00 Lund. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr– 2019:5700) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Rektors ledarskap

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 2 kap. 9-10 och 34 §§, 4 kap. 4-7 §§ skollagen

Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11), 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Skolans uppdrag, Varje skolas utveckling, 2.1 Normer och värden, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling, men utvecklingsområden finns.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande: Granskningen visar att rektorn vid Hörviks skola till viss del leder och styr skolenhetens utveckling. Granskningen visar att rektorn skapar en god grund för utveckling av undervisningen samt leder och styr ett strukturerat och kontinuerligt arbete med att följa upp och analysera skolenhetens resultat. Rektorn fattar också beslut om utvecklingsåtgärder och fördelar resurser utifrån gjorda analyser. Vidare visar granskningen att rektorn följer upp att värdegrundsarbetet integreras i undervisningen men att rektorns ledning och styrning av jämställdhetsarbetet är begränsad. Granskningen visar också att rektorn organiserar det pedagogiska arbetet genom att se till att skolenhetens arbets- och förhållningssätt är tydliga och tillämpas av lärarna samt att obehöriga lärare får en planerad och noga övervägd introduktion. Dock visar granskningen att kollegiets förutsättningar att samverka är begränsade samt att ett lärande i kollegiet som ger avtryck i undervisningen endast sker till viss del.

Nedan följer Skolinspektionens närmare motivering till bedömningen kopplat till den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av samt de iakttagelser myndigheten har gjort under besöket.

Uppföljning och analys

Granskningen visar att rektorn, med fokus på helheten och på ett strukturerat och kontinuerligt sätt, följer upp såväl skolenhetens kunskapsresultat som att värdegrundsuppdraget integreras i undervisningen. Rektorns uppföljning av verksamheten omfattar även undervisningens genomförande och de förutsättningar som har getts till lärarna. Rektorn och lärare uppger i intervju att rektorn följer upp

elevernas resultat vid klasskonferenser samt att resultaten på de nationella ämnesproven följs upp i såväl årskurs 3 som årskurs 6. Rektorn och lärare uppger vidare att rektorn får en nulägesbild av verksamheten via bland annat elevintervjuer, olika enkätundersökningar, klassrumsbesök, strukturerade lektionsobservationer, mötesprotokoll från arbetslag, elevråd samt sin höga närvaro. Dock uppger vissa lärare att rektorn vid tiden för Skolinspektionens besök ännu inte har gjort strukturerade lektionsobservationer i just deras klassrum. Rektorn och lärare uppger också att rektorn både styr, följer upp och får en nulägesbild av verksamheten genom att lägga in mötespunkter på arbetslagens och klassrådets dagordning samt ta del av de protokoll och minnesanteckningar som förs vid dessa möten. I elevintervjuer bekräftas bland annat rektorns höga närvaro i verksamheten och att enkäter genomförs. Rektorn berättar också att sättet som man nu vid Hörviks skola arbetar med klassråden gör att eleverna blir delaktiga i skolverksamheten vilket enligt rektorns utsagor kommer att ge eleverna en förmåga att bedöma sin skola, verksamheten och sitt lärande. Rektorn berättar vidare att skolenhetens digitala system gör att hon till exempel får en nulägesbild av lärarnas lektionsplanering och hur de arbetar med uppdrag inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet. Rektorn och lärarna berättar också att rektorn följer upp verksamheten via samtal med lärarna och specialpedagog samt genom lärarnas omdömen i den kommungemensamma lärportalen. De säger att rektorn via lärportalen kontinuerligt får en bild av kunskapsutvecklingen för skolenhetens elever ner på individnivå för varje elev i varje klass och varje ämne. Rektorn säger att det tidigare har saknats en systematik i kommunen för uppföljning vilket har gjort det svårt att få en överblick av kunskapsresultaten. Rektorn säger också att skolenheten via det nya, digitala systemet kommer att kunna följa elevernas resultat över tid på ett enklare sätt. Som exempel på detta säger rektorn att vårens analys av kunskapsresultaten kommer att följas upp vid höstterminens mitterminskonferens. Rektorn berättar vidare att lärportalen även möjliggör en uppföljning av resultaten utifrån elevernas könstillhörighet och att man via den uppföljningen bland annat har sett att det är fler pojkar än flickor som riskerar att inte nå kunskapsmålen. Rektorn säger att man på skolenheten också använder det digitala systemet för kommunikation mellan hem och skola samt för att ge vårdnadshavare inblick i skolverksamheten genom till exempel de bloggar som lärarna skriver och lägger upp där.

Skolinspektionens granskning visar vidare att den uppföljning som rektorn gör av verksamheten ligger till grund för rektorns analys av kunskapsresultaten och av att värdegrundsuppdraget integreras i undervisningen samt att denna analys ligger till grund för nödvändiga utvecklingsåtgärder. Rektorn uppger att lärarna på mellanstadiet, på rektorns uppdrag, följer upp och analysera resultaten på nationella

prov kopplat till terminsbetygen, men säger att hon själv inte har jämfört resultaten på nationella prov med de betyg eleverna fick i årskurs 6. Däremot uppger rektorn att hon har sett att det finns delprov i de nationella proven som har lägre resultat¹ än andra delprov i samma ämne, t.ex. skrivandet i svenska för årskurs 6, och rektorn säger att hon har medvetandegjort lärarna om detta så att det kan förändra sin undervisning. Rektorn tillägger att lärarna fått i uppdrag att titta på utfallet för pojkar respektive flickor i syfte att bland annat få insikt om vilka insatser som behöver vidtas för att höja resultaten. Lärare bekräftar i intervju rektorns utsagor beträffande analys av nationella prov. Vidare uppger rektorn att den information som delas av lärarna via det digitala systemet gällande till exempel hur kollegiet arbetar med det systematiska kvalitetsarbetet eller analys av undervisningen sedan följs upp och sammanställs av rektorn och ligger till grund för den analys som görs på skolenhetsnivå. Rektorn ger som exempel att den analys som gjordes av kunskapsresultaten visade att en tydlig lektionsstruktur var viktigt för att eleverna skulle lyckas med sitt skolarbete. Dock uppger lärare samstämmigt att rektorn inte presenterar en samlad analys av verksamheten för kollegiet. Rektorn ger i intervju ytterligare exempel på att hon fattar beslut om nödvändiga utvecklingsåtgärder vid skolenheten utifrån uppföljning och analys. Rektorn berättar exempelvis att det låga indexvärdet för studiero i Skolenkäten våren 2019² gjorde att detta blev ett av skolenhetens utvecklingsområden. Såväl lärare som elevhälsans representanter bekräftar att rektorns analys av resultatet på Skolenkäten låg till grund för de vidtagna utvecklingsåtgärder kring studiero som just nu pågår vid skolenheten.

¹ Enligt nationell statistik erhåller samtliga elever i årskurs 6 som lägst betyget E på det nationella ämnesprovet i engelska läsåret 2017/2018. Den genomsnittliga provbetygspoängen för det nationella provet i svenska är 15,2. Eleverna uppnår som högsta genomsnittliga provbetygspoäng 17,5 på delprovet läsa. Elever uppnår som lägsta genomsnittliga provbetygspoäng 13,3 på delprovet skriva.

² Vid Hörviks skola genomförde Skolinspektionen våren 2019 *Skolenkäten* för elever i grundskolans årskurs 5, för pedagogisk personal samt för vårdnadshavare till elever i grundskolan. Resultaten av enkäterna redovisas på skolenhetsnivå för varje frågeområde och i form av ett index där 0 är lägst och 10 är högst resultat. Indexet kan jämföras med resultatet för samtliga skolenheter som deltog i samma enkätomgång. Vid Hörviks skola ger elevernas svar gällande studiero ett index på 4,9 vilket kan jämföras med samtliga medverkande skolenheters indexvärde på 5,1. Den pedagogiska personalens svar gällande studiero ger ett indexvärde på 7,2 vilket kan jämföras med samtliga medverkande skolenheters indexvärde på 6,8. Vårdnadshavarnas svar gällande studiero ger ett indexvärde på 5,1 vilket kan jämföras med samtliga medverkande skolenheters indexvärde som är 6,1.

Som nämnts ovan visar granskningen även att rektorn följer upp och analyserar att värdegrundsuppdraget integreras i undervisningen. Rektorn uppger att värdegrundsarbetet är centralt och att hon vet att lärarna på skolenheten arbetar aktivt med värdegrund, bland annat genom den information som hon får via protokoll från klassråden. Rektorn, lärare och elever berättar att klassråden hålls vid ett fast tillfälle varje vecka i varje klass och att rektorn delvis styr över dagordningen så att bland annat värdegrundsfrågor tas upp. Lärare tillägger i intervju att klassråden genomförs i demokratisk anda och att det i sig är en del i skolenhetens värdegrundsarbete. Elever berättar i intervju att de vid dessa möten till exempel talar om hur man ska vara mot varandra, hur skoldagen har varit och om det har hänt något som gjort dem ledsna. Vidare uppger rektorn och lärare att rektorn säkerställer att värdegrundsuppdraget integreras i undervisningen via de klassrumsbesök rektorn gör och de samtal rektorn för med elever, vilket bekräftas av elever i intervju. Rektorn säger också att man på skolenheten följer en kommungemensam utbildning som fokuserar på bemötande och relationer.

Skolinspektionens granskning visar även att rektorn fattar beslut om hur resurser ska fördelas för att bäst möta de behov som finns på skolenheten. Rektorn och lärare uppger att nulägesbilden av verksamheten samt den analys som rektorn gör styr resursfördelningen och ger som exempel att personal flyttas till de klassrum där behov för förstärkning finns. Lärarna uppger också i intervju att rektorn i sin resursfördelning sett till att elever i behov av teknisk utrustning har fått adekvat sådan samt att rektorn tagit hänsyn till elevernas önskemål kring inköp av lekredskap och utformning av skolmiljön.

Det strategiska jämställdhetsarbetet

Skolinspektionens granskning visar att rektorns ledning och styrning av ett strategiskt jämställdhetsarbete är begränsad men att det i undervisningen och inom ramen för skolenhetens värdegrundsarbete finns ett visst jämställdhetsarbete. Rektorn uppger i intervju att det vid skolenheten finns ett välfungerande värdegrundsarbete i vilket jämställdhet ingår, men säger att det på skolenheten inte finns ett strategiskt arbete enbart kopplat till jämställdhet – och rektorn uppger att det i undervisningen pågår ett jämställdhetsarbete. Rektorn ger som exempel att det i undervisningen förs diskussioner med eleverna kring pojkars och flickors beteende, agerande och förhållningssätt. Lärare bekräftar i intervju rektorns utsagor och säger att jämställdhetsarbetet huvudsakligen sker i klassrummet, i mötet med eleverna. Elevhälsans representanter uppger att de inte är involverade i ett strategiskt jämställdhetsarbete på skolenheten men att personalen inom ramen för skolenhetens systematiska kvalitetsarbete har arbetat med frågor som direkt kan kopplas till

jämställdhet mellan könen och i det sammanhanget även tittat på skillnaden i resultat mellan flickor och pojkar. Elevhälsans representanter uppger att rektorn sedan fört en diskussion i personalgruppen utifrån det som framkommit. Rektorn bekräftar dessa utsagor. Även lärare uppger att man på skolenheten uppmärksammat skillnader i måluppfyllelse kopplat till elevernas kön, men de tillägger att det vid skolenheten inte förs en gemensam diskussion kring till exempel olika "pluggkulturer" kopplade till kön även om vissa lärare uppger att de har lagt märke till att det bland främst pojkar finns en "anti-ansträngningskultur".

Rektorns ledning och organisation av det pedagogiska arbetet

Skolinspektionens granskning visar att rektorn på Hörviks skola leder och styr det pedagogiska arbetet utifrån ett tydligt fokus på skolans kunskaps- och värdegrundsuppdrag genom att försäkra sig om att skolenhetens arbets- och förhållningssätt är tydliga och tillämpas av lärarna samt att obehöriga lärare introduceras på ett planerat sätt. Av intervjuer med rektorn och lärare framgår att skolenhetens organisation och förstelärarens uppdrag är tydligt för personalen. Av intervjuer med rektorn, lärare och elever framgår också att sättet som arbetslagen och klassråden arbetar på och redovisar till rektorn – med vissa fasta punkter som styrs av rektorn och med protokoll eller minnesanteckningar – är exempel på arbets- och förhållningssätt som är väl förankrade i kollegiet. Rektorn och lärare uppger i intervju att det finns fasta rutiner för hur och när elevernas kunskapsresultat ska föras in i kommunens gemensamma, digitala system, och sättet som man vid skolenheten har organiserat rättning och bedömning av nationella prov är ett exempel på ett tydligt arbetssätt. Vidare uppger lärarna att de i möten har talat om att utforma en gemensam ram eller struktur för samtliga lektioner. Elever säger visserligen att lärarna har en gemensam struktur för hur de inleder sina lektioner men att det däremot inte finns någon struktur för hur lektioner avslutas. Elevernas utsagor bekräftas av rektorn och elevhälsans representanter som tillägger att det finns en tydligare, gemensam lektionsstruktur för hela skoldagen på lågstadiet. Skolinspektionen ser vid samtliga observationer att lärare organiserar inledning och presentation av lektionsinnehåll på ett gemensamt sätt.

Granskningen visar vidare att det finns ett gemensamt arbets- och förhållningssätt kopplat till skolenhetens ordningsregler. Lärare och elever uppger i intervju att det på skolenheten finns ett fåtal grundregler som både vuxna och barn känner till och håller sig till. Eleverna ger som exempel att lärare reagerar och säger till på samma sätt om något skulle hända, och lärare bekräftar i intervju att de arbetar på detta sätt. Lärarna säger att de tidigare tillrättavisade eleverna på olika vis men att de nu har gemensamma sätt i hur de bemöter dem.

Skolinspektionens granskning visar också att rektorn försäkrar sig om att obehöriga lärare får en planerad och noga övervägd introduktion. Rektorn uppger i intervju att det ingår i arbetslagens uppdrag att stötta nya kolleger, att man på skolenheten arbetar med mentorskap då nya lärare anställs samt att både behöriga och obehöriga lärare får en planerad introduktion. Rektorns utsagor får stöd i lärarintervjun. Rektorn tillägger att i de fall en obehörig lärare anställs så får denne, utöver en mentor, handledning av rektorn.

Skolinspektionens granskning visar dock att rektorn endast till viss del leder och organiserar det pedagogiska arbetet på ett sådant sätt att skolenhetens personal ges förutsättningar att samverka. Av intervjuer med rektorn och lärare samt utifrån inskickat material inför granskningen framgår att skolenhetens pedagogiska personal är uppdelad i tre arbetslag: ett arbetslag för förskoleklass och årskurs 1, ett arbetslag för årskurserna 2 och 3 samt ett arbetslag för de lärare som undervisar på mellanstadiet. Beroende på vad arbetslagen har på sin agenda så slår vid vissa tillfällen de båda arbetslagen på lågstadiet sig samman. Rektorn anger i inskickad information att hela skolenheten har en fast mötestid veckan för antingen arbetsenhetsträffar eller elevhälsoarbete, en fast mötestid i veckan för respektive arbetslag samt en tid avsatt för utvecklingsarbete varje vecka. Rektorn säger i intervju att det finns möjlighet för de olika arbetslagen att träffas vid enstaka mötestillfällen men att lärarna främst samverkar inom det egna arbetslaget. Lärares utsagor bekräftar detta, och de säger att de dessutom vid enstaka tillfällen har kvällskonferenser för samtliga pedagoger vid skolenheten men att det utöver dessa tillfällen inte finns tid avsatt för de olika arbetslagen att samverka. De säger dock att de inom respektive arbetslag samverkar bra. Elevhälsans representanter uppger dessutom i intervju att den kompetens som både den centrala elevhälsan och de representanter som är verksamma på skolenheten inte efterfrågas av lärarna, och de säger att det är något på skolan som gör att lärarna inte känner till vad elevhälsoteamet kan erbjuda. Lärarna uppger vidare att de fasta mötestider som finns inte är avsedda för ämnessamverkan. De uppger samstämmigt att de gärna skulle vilja ha mer ämnessamverkan och arbeta mer med ämnesövergripande teman men att tid inte finns avsatt för det ändamålet och att fokus inte heller har riktats mot ett sådant arbetssätt. Dock ger elever i intervju exempel på att vissa lärare samverkar ämnesövergripande.

Vidare visar Skolinspektionens granskning att verksamheten är organiserad på ett sådant sätt att det endast till viss del sker ett lärande i kollegiet som ger avtryck i undervisningen. Rektorn uppger i intervju att hela kollegiet följer en NPF-utbildning³ som innefattar mycket gemensamt lärande samt att lärarna i sitt dagliga arbete samtalar om sin undervisning och delar med sig av pedagogiska knep men att det i nuläget inte finns ett strukturerat, kollegialt lärande vid skolenheten. Rektorns utsagor bekräftas i lärarintervju där lärare bland annat uppger att de lär av varandra på ett naturligt sätt när de träffas i arbetslagen. Lärarna uppger också att sättet som rättning och bedömning av de nationella proven är organiserat på leder till ett tydligt, gemensamt lärande för dem. Rektorn uppger vidare att hon har uppmanat lärarna att besöka varandras klassrum i syfte att få till stånd ett mer organiserat lärande men att detta inte har kommit igång ännu. Vidare uppger rektorn att lärarna har fått fortbildning i kooperativt lärande med förhoppningen att den fortbildningen i kombination med NPF-utbildningen skulle leda till ett kollegialt lärande och ett gemensamt arbets- och förhållningssätt. Rektorn uppger emellertid att detta inte har skett, men tillägger att hon har en plan för att föra samman de båda fortbildningarna och förankra idéer i kollegiet för att på så vis sätta igång ett kollegialt lärande som får genomslag i undervisningen. Lärare bekräftar att de inte har kommit igång med det kooperativa lärandet och att arbetssättet inte har organiserats av rektorn på ett sådant sätt att samtliga i kollegiet arbetar i enlighet med den metoden även om somliga lärare har använt sig av vissa delar.

Sammantaget visar granskningen att det finns en utvecklingspotential inom flera av de ovan beskrivna områdena. Skolinspektionen bedömer dock att Hörviks skola i första hand behöver utveckla sitt arbete med att förstärka både kollegiets möjligheter att samverka och det kollegiala lärandet. Detta beskrivs närmare under avsnittet *Identifierat utvecklingsområde*.

³ NPF står för neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn leder det pedagogiska arbetet utifrån ett tydligt fokus på skolans kunskaps- och värdegrundsuppdrag. I detta ingår att rektorn skapar förutsättningar för lärare att samverka och att rektorn försäkras sig om att det sker ett lärande i kollegiet som ger avtryck i undervisningen.

Som beskrivs ovan visar Skolinspektionens granskning att rektorn visserligen har organiserat verksamheten på ett sådant sätt att lärarna ges möjlighet att träffas vid flera fasta mötestillfällen i veckan och att även viss mötestid har avsatts för hela kollegiet. Dock uppger såväl rektorn som lärare att den samverkan som sker främst sker inom respektive arbetslag och att förutsättningen för samverkan mellan de olika arbetslagen är begränsad. Elevhälsans representanter uppger att den kompetens som de besitter inte efterfrågas av lärarna. Lärare uppger även att tid för ämnesövergripande samverkan inte finns avsatt och att fokus inte heller har riktats mot ett sådant arbetssätt. Granskningen visar också att rektorn enbart i begränsad omfattning har möjliggjort och säkerställt att det sker ett lärande i kollegiet som ger avtryck i undervisningen. Såväl rektorn som lärare uppger i intervju att det vid skolenheten inte finns ett strukturerat, kollegialt lärande.

Enligt 2 kap. 9 § skollagen ska rektorn leda och samordna det pedagogiska arbetet vid en skolenhet. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Av läroplanen framgår att rektorn, inom givna ramar, har ett särskilt ansvar för att undervisningen i olika ämnesområden samordnas så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet. Vidare framgår att rektorn ansvarar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter⁴.

⁴ Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11), 2.8 Rektorns ansvar.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn organiserar och styr verksamheten så att samtliga lärare ges förutsättningar att samverka med varandra även mellan arbetslagen. Rektorn bör skapa en organisation där syftet med olika mötesfora är tydligt och vars innehåll fokuserar på att förbättra undervisningspraktikerna för skolans alla lärare. I detta bör även ingå att skapa förutsättningar för lärare och elevhälsa att samverka för att bäst utforma undervisningen så att den kommer alla elever till godo. Vidare rekommenderar Skolinspektionen att rektorn etablerar tydliga former för det kollegiala samarbetet så att lärarna därigenom ges förutsättningar att utveckla sin kompetens och medvetenhet gällande sin professionella utövning. Rektorn bör också följa upp och säkerställa att det arbete som sätts igång gällande samverkan och kollegialt lärande ger avtryck i undervisningen.

Forskning visar att framgångsrika skolor kännetecknas av att det finns en funktionell organisering av lärarnas arbete där de kan samarbeta avseende undervisningen. Detta samarbete kan till exempel innebära att lärare planerar tillsammans, undervisar tillsammans eller delar med sig av övningar, uppgifter och material. Det kräver också att det finns en fungerande struktur för samarbete mellan lärare. I rektorns ansvarstagande ingår att lärare genom kollegialt lärande ges förutsättningar att utveckla sin kompetens och sin medvetenhet i alla de frågor som är väsentliga för att kunna bedriva en undervisning i enlighet med läroplanens krav. För att det kollegiala samarbetet och lärandet ska få effekt på elevers lärande bör bland annat elevers lärande sättas i centrum, och samarbetet bör inriktas mot specifika syften. Lärarna bör också ges möjligheter att utveckla nya och alternativa upplägg och undervisningsmetoder.⁵ Rektorn behöver därför på ett medvetet sätt skapa olika fora för pedagogiska samtal.

⁵ Håkansson, J. & Sundberg, D. (2016) *Utmärkt skolutveckling: Forskning om skolförbättring och måluppfyllelse*, Stockholm: Natur & Kultur.

Undervisning

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 3 och 5a §§, 4 kap. 9 § skollagen

5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185)

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 5 Kursplaner

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande: Granskningen visar att undervisningen vid Hörviks skola består av olika typer av uppgifter och aktiviteter så att det blir en variation och balans. Granskningen visar vidare att eleverna ges ett aktivt lärarstöd så att de förstår, kommer igång och bibehåller sitt engagemang samt att undervisningen är strukturerad med intresseväckande inledningar, sammanhang i genomgångar och logiskt flöde. Dock visar granskningen att vissa lektioner saknar ett sammanfattande avslut. Det är också tydligt för eleverna vad som är syftet med olika arbetsmoment. Syftet överensstämmer med målen i läroplanen både avseende kunskaper och värden. Vidare innehåller undervisningen övningar och frågor där eleverna får möjlighet att reflektera utan ett givet svar, och det ges även utrymme för eleverna att reflektera över sitt eget lärande. I undervisningen ingår varierade metoder för att planera och utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna, och det sker med regelbundenhet. Det förekommer naturliga inslag i undervisningen som stärker elevernas självförtroende och motivation att lära, och i undervisningen har lärarna genomgående höga förväntningar på eleverna. Dock visar granskningen att undervisningens innehåll och arbetssätt endast till viss del är anpassat till aktuell elevgrupp så att arbetet anpassas efter, stimulerar och utmanar alla elever, oavsett hur långt de har kommit i sin kunskapsutveckling.

Nedan följer Skolinspektionens närmare motivering till bedömningen kopplat till den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av samt de iakttagelser myndigheten har gjort under besöket.

Målfokus, variation och aktivt lärarstöd

Granskningen visar att undervisningen vid Hörviks skola består av olika typer av uppgifter och aktiviteter så att det blir en variation och balans. Elever och lärare uppger i intervju att undervisningen varierar och ger som exempel att olika

undervisningsmaterial utöver läromedel används, att det under lektionspass skiftas mellan katederundervisning, diskussioner i smågrupper och samtal i helklass, att filmklipp varvas med genomgångar och diskussioner eller att elever under ett lektionspass får arbeta vid olika stationer. Även rektorn berättar om modellen med stationer som ett exempel på hur lärarna skapar variation och balans i undervisningen. Vid samtliga lektioner som Skolinspektionen observerat är undervisningen organiserad så att det blir ett logiskt flöde i uppgifterna, och lektionerna är upplagda så att det blir en variation och balans i undervisningen.

Granskningen visar vidare att eleverna ges ett aktivt lärarstöd så att de förstår, kommer igång och bibehåller sitt engagemang. Lärare och rektorn uppger att de känner sina elever så väl att de vet vilka som snabbt behöver hjälp med att komma igång med skolarbetet. Detta bekräftas i elevintervjuer. Lärare säger också att de ofta organiserar undervisningen så att eleverna får arbeta i smågrupper och att lärarna styr gruppindelningen. De förklarar att grupperna kan sättas samman utifrån det behov av hjälp och stöd som eleverna har vilket möjliggör för lärarna att gå till de grupper där behovet är störst för att säkerställa att samtliga elever kommer igång och kommer vidare med sitt skolarbete. Vid samtliga lektioner som Skolinspektionen observerat får eleverna aktivt lärarstöd så att de förstår och kommer igång med sitt skolarbete till exempel genom att lärare går igenom arbetsuppgifter muntligt och skriftligt samt ger elever möjlighet att ställa frågor innan de sätter igång med att arbeta med uppgifter. Vid samtliga observationer går den undervisande läraren runt bland eleverna då de arbetar i par, enskilt eller i grupp för att säkerställa att eleverna bibehåller sitt engagemang. Även elever som inte signalerar att de behöver hjälp uppmärksammas. Exempel finns också på att lärare använder interaktiva läromedel i kombination med demonstration och kroppsspråk vid genomgång för att tydliggöra ämnesområdet och engagera eleverna.

Granskningen visar att undervisningen är strukturerad med intresseväckande inledningar, sammanhang i genomgångar och har ett logiskt flöde. Dock visar granskningen att vissa lektioner saknar ett sammanfattande avslut. Lärare och rektorn uppger att lärare synliggör strukturen för skoldagen och varje lektion genom att berätta och skriva upp dagens schema på tavlan eller visa via projektorn. Rektorn säger att det i kollegiet finns en stor medvetenhet om vikten av en god struktur för att det ska bli tydligt för eleverna vad de ska lära sig och hur de ska arbeta med utdelade uppgifter. Vissa lärare uppger i intervju att deras lektioner har ett sammanfattande avslut medan andra lärare uppger att de inte alltid får till tydliga avslut även om de strävar efter det. Elevhälsans representanter uppger att samtliga lärare vid skolenheten startar skoldagen och varje lektion på samma sätt, men liksom lärarna säger de att det i vissa fall saknas tydliga strukturer för avslut av lektioner. Rektorn

bekräftar utsagorna från elevhälsan och tillägger att lärarna har kommit olika långt i hur de arbetar med lektionsstruktur. Vid samtliga lektioner som Skolinspektionen observerat samlar läraren eleverna vid lektionsstart. Med något undantag finns i varje klassrum en struktur över skoldagen uppskriven på tavlan. I de flesta klassrum kompletteras informationen med bildstöd. Lektionsinnehåll och struktur för aktuell lektion förmedlas muntligt till eleverna av läraren som samtidigt skriver på tavlan eller visar strukturen via projektor.

Skolinspektionens granskning visar vidare att det är tydligt för eleverna vad som är syftet med olika arbetsmoment. Syftet överensstämmer med målen i läroplanen både avseende kunskaper och värden. Lärare uppger att det är lättare att förklara målen med själva lektionen och koppla dem till de övergripande målen i läroplanen i vissa ämnen. Lärare uppger vidare att de tycker det är svårare att tala om de långsiktiga och övergripande målen med de yngre eleverna, men de säger att kopplingen görs tydligare för eleverna från och med årskurs 4. Elever uppger att lärare förklarar syftet med lektionen och olika övningar och också visar vad eleverna ska göra. Elever säger också att lärare talar med dem om övergripande mål och vad de ska kunna för att uppfylla kunskapskraven. Ett exempel som en lärare ger för att visa hur hen tydliggör kopplingen mellan skoluppgifternas syfte och de övergripande målen i läroplanen är att läraren utifrån kunskapskraven låter eleverna komma med förslag på hur de ska arbeta och välja svårighetsgrad. Läraren hjälper sedan eleverna och anpassar uppgifterna utifrån elevernas val av nivå. Rektorn uppger att hon ser att samtliga lärare utgår från läroplanen och att hon vet att samtliga lärare vid något tillfälle har tydliggjort kopplingen mellan skoluppgifter och målen i läroplanen. Vid flertalet av de lektionspass som Skolinspektionen observerat förklarar lärare syftet med olika arbetsmoment och varför eleverna ska arbeta med aktuell uppgift. Vid ett par observationer kopplas syftet även till läroplanens mål.

Elevernas möjlighet till delaktighet och inflytande över sin undervisning

Granskningen visar att undervisningen innehåller övningar och frågor där eleverna får möjlighet att reflektera utan ett givet svar samt att det i undervisningen finns ett utrymme för eleverna att reflektera över sitt eget lärande. Lärare och elever uppger i intervju att eleverna får reflektera kring övningar och frågor utan ett givet svar i flera ämnen. Lärare uppger att ett sätt som ger eleverna möjlighet att reflektera kring ett ämne är när de arbetar enligt E–P–A-modellen. Lärarna förklarar att modellen innebär att eleverna först får reflektera enskilt (E), sedan i par (P) och slutligen alla tillsammans (A). Lärarna uppger vidare att de även använder modellen i omvänd ordning vilket innebär att eleverna först får diskutera ett ämne i helklass. Lärares utsagor bekräftas i elevintervjuer. Rektorn ger som exempel att eleverna inom ramen för

värdegrundsarbetet under lärares ledning får göra "fyra-hörn-övningar". Rektorn förklarar att dessa övningar innebär att eleverna först får diskutera ett ämne för att sedan ta ställning och visa vad de anser om ämnet genom att ställa sig i ett av fyra hörn vilka representerar olika svarsalternativ. Vid observationer ser Skolinspektionen exempel på att lärare ger elever möjlighet att reflektera genom att svara på elevers frågor med motfrågor som gör att elever på egen hand hittar sätt att lösa uppgifter på. Lärare och rektorn uppger också att lärarna talar med eleverna om olika lärstrategier, och lärare ger som exempel att de har förklarat för eleverna varför det är viktigt med repetition för att stärka inläring. Lärare uppger att de har förklarat för eleverna att eleverna behöver träna på olika saker för att lära sig och visat dem olika praktiska hjälpmedel för att de till exempel ska förstå matematik. Även elever ger exempel på att vissa lärare diskuterar med dem om hur de lär sig bäst och ger som exempel att de utifrån det kan välja om de vill skriva texter på datorn eller för hand. Elever berättar också att de kan välja att träna på matematik med hjälp av spel på datorn. Vid observerade lektioner ser Skolinspektionen att eleverna ges utrymme att reflektera över sitt lärande. Till exempel uppmuntrar en lärare sina elever att själva hitta sina fel och förklarar för eleverna att det är genom att hitta och förstå sina fel som man lär sig. Vid samma observation uppmanar läraren eleverna att hjälpas åt med att komma fram till lösningar på de övningar som klassen arbetar med.

Granskningen visar vidare att det i undervisningen ingår varierade metoder för att planera och utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna, och att det sker med regelbundenhet. Lärare uppger att de i slutet av varje termin gör en utvärdering där de frågar eleverna vad de tycker om lektioner och arbetsformer. Några lärare uppger att de utöver detta låter eleverna utvärdera undervisningen efter avslutade projekt eller tema. Andra lärare säger att de genom informella samtal i stunden låter eleverna berätta vad de tycker om undervisningen. I intervju med lärare framkommer vidare att några lärare avslutar sina lektioner med att fråga eleverna vad de har lärt sig. Elevhälsans representanter uppger att elever ges möjlighet att utvärdera en aktivitet eller en lektion genom att göra tummen upp⁶. Även elever berättar att de får utvärdera till exempel hur skoldagen har varit eller raster på detta sätt. Rektorn uppger att en typ av utvärdering som eleverna får göra är att varje vecka skriva brev

⁶ Tummen upp, tummen ned eller mitt emellan är ett sätt att utvärdera där tummen upp betyder att den som tillfrågas ställer sig positiv till ett påstående, medan tummen ned signalerar en negativ inställning.

hem till sina föräldrar och berätta hur undervisningen har varit och vad de har lärt sig. Ytterligare ett exempel som rektorn ger på hur eleverna får utvärdera undervisningen är genom klassråden där rektorn ber eleverna berätta om hur skolveckan har varit och vad de tänker om undervisningen. Rektorn säger dock att hon är osäker på om det som framkommer i klassråden också får genomslag i undervisningen. Elever bekräftar att lärare låter dem utvärdera på olika sätt, och de uppger att de dessutom vid sina utvecklingssamtal talar om undervisningen och vad de har lärt sig. Elever uppger att de främst får utvärdera vad de lärt sig men att de inte i lika hög grad får utvärdera själva undervisningen.

Granskningen visar att elevernas synpunkter påverkar, i relation till ålder och mognad, det kommande arbetet. Elever uppger att de via klassråden har möjlighet att komma med förslag på vad de ska arbeta med, men de vet inte om detta påverkar lärarnas planering. De berättar vidare att de till exempel får möjlighet att påverka genom att välja vad de ska skriva om eller vilka författare de ska läsa. Lärare uppger i intervju att eleverna får påverka det kommande skolarbetet genom metoden VÖL⁷. De uppger att ett annat sätt som eleverna påverkar undervisningen är att de får styra över i vilken ordning de ska arbeta med utdelade uppgifter. Ytterligare ett exempel som lärarna ger på hur eleverna får påverka det kommande arbetet är genom att låta eleverna göra mindmaps som visar vad de kan om ett område och vad de vill veta mer om. Lärarna säger att de utifrån det som framkommer diskuterar med eleverna om hur de ska gå till väga för att lära sig mer. Rektorn ger ytterligare exempel på att eleverna ges möjlighet att påverka genomförandet när de arbetar med problemlösningssuppgifter.

Stimulans och utmaningar utifrån varje elevs behov och förutsättningar

Skolinspektionens granskning visar att det förekommer naturliga inslag i undervisningen som stärker elevernas självförtroende och motivation att lära. Lärare uppger i intervju att de motiverar eleverna att komma vidare i sin kunskapsutveckling genom att berömma och uppmuntra dem på olika sätt och genom att göra dem nyfikna och förväntansfulla på det som de ska lära sig. Elever bekräftar i intervju att lärarna arbetar på detta sätt och säger att det motiverar dem. Elever ger också exempel på att lärarna ibland planerar undervisningen utifrån elevernas

⁷ VÖL står för: Vet, Önskar lära mig, Lärt mig.

fritidsintressen och att det motiverar dem. Lärare säger också att de motiverar eleverna genom att förklara nyttan med det de ska lära sig. I lärarintervjun ges ytterligare exempel på hur lärare motiverar elever till lärande genom att koppla samman teori med praktik, till exempel genom att låta eleverna stega en viss sträcka för att ge dem en känsla för vad längd är. Ett annat exempel som ges i lärarintervju och som visar hur teori och praktik förs samman är att elever i en klass, för att förstå begreppet demokrati, får skapa en affärsrörelse i ett fiktivt samhälle genom att på demokratiskt vis rösta om utformningen. Rektorn bekräftar lärarnas utsagor om hur de motiverar eleverna och tillägger att lärarna är entusiastiska och visar att de tycker om sina elever samt att det finns en tillåtande attityd i klassrummet som gör att eleverna vågar pröva sig fram. Rektorn berättar också att en lärare vars elever var omotiverade lyckades få dem motiverade till skolarbete genom att göra eleverna delaktiga i planeringen. Samtliga observerade lektioner innehåller inslag vars syfte är att stärka elevernas självförtroende och motivation att lära. Exempel på detta är beröm av slaget "Ja, du kommer ju ihåg" och "Så bra, det här kan du ju", uppmuntringar och stöd att jobba vidare, tydliga instruktioner samt att läraren fångar upp elevernas tankar och funderingar.

Granskningen visar vidare att lärarna i sin undervisning genomgående har höga förväntningar på eleverna. Lärare uppger att de tycker att de har höga förväntningar på eleverna. De ger exempel på hur de motiverar eleverna och visar att de har höga förväntningar på dem genom att berömma, uppmuntra och bekräfta elevernas arbete samt att erbjuda eleverna hjälp så att de ser att de klarar av utdelade uppgifter. De säger också att de visar att de har höga förväntningar genom att uppmärksamma och berömma små framsteg, och att de på detta sätt också motiverar eleverna. Lärares utsagor bekräftas i elevintervjuer. Rektorn uppger att lärarna visar att de har höga förväntningar på de flesta elever men att det kan vara svårt för lärarna att visa höga, positiva förväntningar på elever som har svårigheter att hantera lärsituationer. Rektorn säger att elever med funktionsvariation är en större utmaning för lärarna eftersom lärarna kan sakna verktyg för att hantera situationen men att rektorn i dessa fall stöttar lärarna.

Granskningen visar dock att undervisningens innehåll och arbetssätt endast till viss del är anpassat till aktuell elevgrupp så att samtliga elever stimuleras och utmanas, oavsett hur långt de har kommit i sin kunskapsutveckling. Elever berättar att de både kan få stöd och stimulans i undervisningen, men det finns också elever som säger att de ibland får fri lek istället för extrauppgifter om de blir färdiga fort. I elevintervjuer framkommer även att elever i vissa ämnen kan få arbeta snabbare med uppgifter eller få mer utmanande uppgifter eller läromedel om de tycker att något är lätt. Lärare uppger att det i flera av de läromedel som används vid skolenheten finns olika nivåer

på uppgifterna. Lärare säger också att elever i vissa ämnen får arbeta vidare eftersom de har kommit långt i sin kunskapsutveckling. De säger också att de kan anpassa nivån på skoluppgifter utifrån de betyg som eleverna siktar mot. Lärare uppger vidare att de matchar eleverna vid gruppindelning för att locka fram elevernas bästa sidor, och ger som exempel att de kan utgå från elevernas kunskapsnivå, sociala kriterier eller kön. Lärarna säger vidare att grupperna kan skapas efter elevernas behov av hjälp och stimulans. Rektorn bekräftar att lärarna arbetar med gruppindelning för att kunna ge eleverna både stöttning och stimulans. Elevhälsans representanter uppger dock att de verkar för att lärarna ska bredda basen på sin undervisning och arbeta med anpassningar så att samtliga elever kan vara med i klassrummet och få utmaningar på sin nivå. Elevhälsans representanter säger att detta inte görs i tillräckligt hög grad, även om arbetet är påbörjat. De säger också att det nog vid skolenheten finns en kultur bland lärarna att elever som behöver anpassningar ska få det utanför klassrummet. Elever berättar att de på läxhjälpen, utanför ordinarie undervisning, kan få både extra hjälp och stimulerande uppgifter.

Trots att rektorn bekräftar att lärarna gör mycket för att anpassa undervisningen till aktuell elevgrupp så uppger rektorn i intervju att skolenheten har ett utvecklingsområde i hur de ska arbeta för att utmana de elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Lärare säger att det finns väldiga kunskaps- och färdighetsspann i vissa grupper och att de i dessa grupper måste lägga planeringen och undervisningen på en nivå som passar de flesta elever. Av vissa elevintervjuer framgår att det finns elever som förvisso tycker om ett ämne men som tycker att det är för lätt. Elever uppger att de visserligen kan få extraböcker om de blir klara fort men att alla elever måste komma till samma ställe i läroboken för att de ska få fortsätta. Vissa elever säger också att många lektioner är långtråkiga för att skolarbetet känns för enkelt. Elever säger att skolarbetet blir tråkigt när det är för lätt och inte är utmanande, medan lärare i intervju uppger att om en elev säger att hon eller han tycker att skolarbetet är tråkigt så kan det bero på att uppgifterna är för svåra. Elever uppger vidare att de i vissa ämnen får göra svåra saker och att det bidrar till att göra undervisningen rolig. Elevhälsans representanter uppger att anpassningen av undervisning för elever som ligger långt fram inte är så tydlig. De diskussioner som förs kring anpassningar handlar, enligt representanter för elevhälsan, om elever som stör och blir okoncentrerade. Rektorn säger att elevhälsoteamet och kollegiet har diskuterat om orsaken till att en elev är inaktiv eller omotiverad kan vara att eleven är uttråkad eller understimulerad. Vid en av Skolinspektionens observationer är undervisningen till innehåll och arbetsuppgifter lika för alla elever. Det framgår att läraren är medveten om att de utdelade uppgifterna är lättare för vissa elever medan andra elever tycker att de är svåra, då läraren tydligt säger detta till eleverna.

Sammantaget visar granskningen inom området ovan att undervisningen endast till viss del är utformad så att samtliga elever stimuleras och utmanas utifrån sina behov och förutsättningar. Detta beskrivs närmare under avsnittet *Identifierat utvecklingsområde*.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att undervisningen utformas så att samtliga elever stimuleras och utmanas utifrån sina behov och förutsättningar så att de når så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling.

Som beskrivs ovan visar Skolinspektionens granskning att undervisningens innehåll och arbetssätt endast till viss del är anpassat till aktuell elevgrupp så att samtliga elever stimuleras och utmanas, oavsett hur långt de har kommit i sin kunskapsutveckling. Vissa elever uppger att de upplever skolarbetet som tråkigt eftersom det inte är utmanande, och det framkommer också att elever i vissa fall måste vänta in hela klassen innan de får arbeta vidare i läroboken. Även lärare uppger att det kan vara svårt att anpassa undervisningen till samtliga elever eftersom det i vissa klasser är stor skillnad i hur långt eleverna har kommit i sin kunskapsutveckling. Elevhälsans representanter säger att anpassningen av undervisning för elever som ligger långt fram inte är så tydlig, och rektorn uppger att skolenheten har ett utvecklingsområde i hur de ska arbeta för att utmana de elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Enligt 1 kap. 4 §, skollagen ska i utbildningen hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. Av 3 kap. 2 §, skollagen framgår att alla barn och elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Av läroplanen framgår att läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenhet och tänkande. Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin

förmåga. Läraren ska vidare organisera och genomföra arbetet så att eleven upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt⁸.

Skolinspektionen rekommenderar därför att lärarna tar fasta på varje enskild elevs behov och förutsättningar i sin utformning av undervisningen, utan att för den skull bedriva undervisning helt individuellt. Lärarna behöver utforma undervisningen så att såväl stödjande insatser som utmaningar kommer alla elever till del i en och samma undervisningssituation. Lärarna bör göra detta utifrån hur långt varje elev har kommit i sin kunskapsinhämtning.

Skolinspektionens ämnesgranskningar visar att undervisningens svårighetsgrad många gånger läggs på en medelnivå. För elever som är extra intresserade och nyfikna kan det innebära att undervisningen inte blir tillräckligt utmanande eftersom de tenderar att få göra mer av samma sak eller arbeta med något helt annat medan de väntar in att övriga i klassen ska bli färdiga.⁹ När det gäller högpresterande elever har Skolverket bland annat dragit slutsatsen att dessa elever bör få arbeta med att förstå ett avancerat innehåll, med stöd från läraren. Skolverket drar samtidigt slutsatsen att det inte finns några specifika undervisningsmetoder som är unika för just högpresterande elever. Centralt är att lärarna skapar en flexibel undervisning där alla elever - oavsett var de befinner sig i sin kunskapsutveckling – får arbeta med ett utmanande innehåll på lämplig nivå utifrån var och ens förutsättningar.¹⁰ En utmanande undervisning innebär att läraren kognitivt utmanar eleverna med uppgifter och aktiviteter som utvecklar och utmanar tänkandet. Detta anses i sin tur främja och stärka elevernas motivation och engagemang i undervisningen. Forskning visar att det centrala är att eleverna utmanas på en nivå strax ovanför sin nuvarande förmåga för att lärandet ska äga rum. Detta ställer krav på såväl tankemässiga utmaningar som på lärarstöd under lektionstid. Lärandet ska ske så att det utmanar alla elever oavsett vilken nivå de befinner sig på. Om utmaningarna blir för låga sker inget lärande och eleverna tappar

⁸ Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklass och fritidshemmet (Lgr 11), 2.2 Kunskaper.

⁹ Skolinspektionen (2017) *Undervisning i NO-ämnena: Att göra naturvetenskapen synlig och relevant för varje elev*, Tematisk analys, Stockholm.

¹⁰ Skolverket (2012) *Högpresterande elever, höga prestationer och undervisningen*, Rapport 379, Stockholm.

ofta intresse och motivation. Om kraven istället blir för höga och stödet för begränsat riskerar eleverna att bli frustrerade och ge upp.

Trygghet och studiero

Författningsstöd

3 kap. 3 §, 5 kap. 3 och 5 §§, 6 kap. 6-7 §§ skollagen

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Skolan har i hög utsträckning ett samlat och medvetet arbete för att skapa och bibehålla trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande: Granskningen visar att det på Hörviks skola finns ett samlat och medvetet arbete med att skapa och bibehålla studiero och trygghet samt att det på skolenheten finns ett gemensamt förhållningssätt i detta arbete.

Nedan följer Skolinspektionens närmare motivering till bedömningen kopplat till den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av samt de iakttagelser myndigheten har gjort under besöket.

Det samlade arbetet för att skapa studiero

Granskningen visar att eleverna har studiero och att det på skolenheten finns ett samlat arbete kring studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete utan att bli störda. Elever uppger att det på lektionerna råder studiero, och elevernas utsagor får stöd av såväl rektorn som av lärare och elevhälsans representanter. I samtliga intervjuer ges flera överensstämmande exempel på hur skolans samlade arbete för att skapa studiero ser ut. Ett sådant exempel är att samtliga klasser varje vecka har klassråd, och till dessa klassråd har rektorn satt upp några fasta punkter som alltid ska behandlas, bland annat studiero. Protokoll från samtliga klassråd skickas till rektorn som på så vis får en aktuell bild av hur eleverna upplever studieron. Elever uppger vidare att de inför utvecklingssamtalen får förbereda sig genom att besvara frågor om bland annat studiero och att samtal utifrån deras upplevelse sedan förs vid utvecklingssamtalet.

Granskningen visar vidare att eleverna vid Hörviks skola och samtliga i personalen involveras i arbetet med att skapa studiero. Rektorn uppger att hon utifrån resultaten

för studiero på *Skolenkäten*¹¹ vårterminen 2019 påbörjade ett gemensamt arbete för att förbättra studieron. Rektorn inledde detta genom att intervjua elever för att på så sätt få en bild av hur de upplever studieron samt vad ordet studiero betyder för dem. Elevhälsans representanter uppger att vissa elever som stör kan vara understimulerade. Representanterna säger vidare att de kan hjälpa lärarna att hitta sätt att motivera dessa elever. Rektorn uppger att grunden för god studiero bland annat vilar på goda relationer, tydliga lektionsstrukturer och ett aktivt värdegrundsarbete i vilket såväl elever som samtliga i personalen involveras. Lärare och elevhälsans representanter bekräftar i intervju att de goda relationer och tydliga lektionsstrukturer som man har kommit överens om bidrar till den goda studieron. För att involvera eleverna i det förebyggande arbetet med att skapa studiero uppger både rektorn och elevhälsans representanter att rektorn skapat den ovan nämnda strukturen för klassråd vars dagordning hon delvis styr över. Elever och lärare bekräftar i intervju att de under sina klassråd samtalar om hur de upplever studieron och vad som eventuellt behöver göras för att förbättra den. Varje klass fattar också beslut om specifika regler för att få studiero i sina respektive klassrum. Dessa regler är förankrade i de övergripande ordningsregler som finns för hela skolenheten och som riktar sig till både elever och samtliga i personalen. Rektorn uppger vidare att hon som ett led i att involvera såväl elever som personal i arbetet med att skapa studiero även följer upp vidtagna åtgärder via enkäter och genom att i förväg ha informerat lärarna om att hon vid de kommande lektionsobservationerna specifikt kommer att titta på lektionsstrukturen.

Granskningen visar också att det vid skolenheten finns gemensamma, förebyggande och åtgärdande insatser som lärarna använder sig av för att skapa, upprätthålla och vid behov återställa ordningen under lektionerna. Eleverna uppger till exempel i intervju att det finns gemensamma ordningsregler, och lärare bekräftar i intervju att det finns en samsyn kring hur man på skolenheten arbetar med studiero. Elever uppger också att de har blivit bättre på att följa reglerna för studiero sedan de fick vara med i arbetet med att ta fram dessa regler. Vid samtliga lektionsobservationer

¹¹ Vid Hörviks skola genomförde Skolinspektionen våren 2019 Skolenkäten för elever i grundskolans årskurs 5, för pedagogisk personal samt för vårdnadshavare till elever i grundskolan. Resultaten av enkäterna redovisas på skolenhetsnivå för varje frågeområde och i form av ett index där 0 är lägst och 10 är högst resultat. Indexet kan jämföras med resultatet för samtliga skolenheter som deltog i samma enkätomgång. Vid Hörviks skola ger elevernas svar gällande studiero ett index på 4,9 vilket kan jämföras med samtliga medverkande skolenheters indexvärde på 5,1.

som Skolinspektionen gör under sitt besök vid Hörviks skola deltar eleverna i undervisningen utan att störa varandra. I de fall då elever talar rätt ut i klassrummet vidtar lärare åtgärder genom att till exempel be elever räcka upp handen när de vill ha ordet eller att samtala tystare med sina kamrater. Olika hjälpmedel för att skapa arbetsro, som till exempel stressbollar och hörselkåpor, finns i samtliga klassrum.

Det förebyggande trygghetsarbetet

Skolinspektionens granskning av Hörviks skola visar att det finns ett medvetet arbete med att skapa trygghet på skolenheten. Elever uppger att de känner sig trygga, och såväl rektorn som lärare och representanter för elevhälsan uppger att det på skolenheten finns ett mycket medvetet förebyggande och främjande arbete för att skapa trygghet i vilket samtliga ur personalen samt vårdnadshavare involveras. Elevhälsans representanter uppger till exempel att det finns mycket kring det trygghetsskapande arbetet i likabehandlingsplanen. I samtliga intervjuer uppges också att systemet med rastvakter, de organiserade rastaktiviteterna och att samtliga vuxna arbetar med att skapa en "vi-känsla" gör att eleverna känner sig trygga.

Skolinspektionens granskning visar också att skolenhetens arbete med att skapa trygghet bygger på en analys av hur eleverna upplever tryggheten. Elever berättar till exempel att de har gjort trygghetsvandringar, fått besvara frågor kring trygghet inför utvecklingssamtalen, besvarat enkäter med frågor kring trygghet samt att trygghetsfrågor tas upp som en fast punkt vid klassråden. Rektorn, lärarna och representanter för elevhälsan bekräftar att trygghetsfrågor diskuteras i samtliga klasser varje vecka vid klassråden, och protokollen från dessa klassråd kommuniceras med rektorn. Rektorn berättar att hon tillsammans med personal och elevrådet analyserar den information som hon får via de ovan nämnda kanalerna och att hon tillsammans med elevrådet kommit fram till regler och förhållningssätt för att göra skolan trygg. Rektorn uppger att de regler som beslutas om i elevrådet också följs upp där.

Granskningen visar vidare att det på Hörviks skola finns ett gemensamt förhållningssätt i arbetet med trygghet. Elever och lärare uppger att det finns gemensamma regler som alla känner till och att dessa regler gäller både för barn och vuxna. Elever ger exempel på detta, och de berättar att alla på skolan är snälla mot varandra och att man på skolan för samtal om hur man ska vara mot varandra på raster och under lektionstid. Elever säger även att de får vara med och ta fram

ordningsregler vilket bekräftas av utsagor i samtliga intervjuer. I *Skolenkäten*¹² får området för trygghet ett mycket högt indexvärde. Det förklarar rektorn med att det finns en genuin glädje hos personalen kring att arbeta på skolan, rastvaktssystemet och de organiserade rastaktiviteterna samt samsynen i hela personalen kring trygghetsfrågor och hur eleverna ska bemötas.

Bedömning och betygssättning

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 10 kap. 20a § skollagen

9 kap. 20 och 22b §§ skolförordningen

Lgr 11, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg

Skolinspektionen bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i flera delar, men utvecklingsområden finns.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande: Granskningen visar att rektorn ser till att lärarna använder sig av olika metoder och stödmaterial för att göra likvärdiga bedömningar samt att rektorn ger lärarna förutsättningar att kvalitetssäkra sina betyg genom att till exempel avsätta tid för bedömningsdiskussioner och samrättning. Granskningen visar dock att rektorn endast till viss del analyserar de omdömen och betyg som lärarna gett eleverna. Rektorns analyser leder endast i begränsad utsträckning till diskussioner med lärare kring gjorda bedömningar, omdömen och betyg.

Nedan följer Skolinspektionens närmare motivering till bedömningen kopplat till den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av samt de iakttagelser myndigheten har gjort under besöket.

¹² Vid Hörviks skola ger elevernas svar gällande trygghet ett index på 9,6 vilket kan jämföras med samtliga medverkande skolenheters indexvärde på 8,3.

Rektorns organisation av verksamheten för att säkerställa en likvärdighet i omdömen och betyg

Skolinspektionens granskning visar att rektorn ger lärarna förutsättningar att kvalitetssäkra sina omdömen och betyg i syfte att verka för likvärdighet. Rektorn uppger att samtliga elevers måluppfyllelse dokumenteras av lärarna i kommunens gemensamma, digitala system. Vidare berättar rektorn att den information som förs in där ligger till grund för de avstämningar som görs gemensamt av hela kollegiet vid skolenhetens bedömnings- och betygskonferenser vid fyra tillfällen varje läsår då samtliga elevers resultat granskas och analyseras. Både rektorn och lärare uppger vidare att två mötestillfällen avsätts för bedömnings- och betygssamtal i respektive arbetslag inför dessa konferenser. Lärare uppger också att tid finns avsatt för diskussioner med skolenhetens specialpedagog kring elevernas kunskapsutveckling efter de avstämningar som görs av samtliga elevers kunskapsutveckling i årskurserna 1–3. De berättar även att rektorn avsätter tid för rättning och sambedömning av nationella prov tillsammans med flera skolenheter i kommunen. Lärare uppger vidare att några i kollegiet har fått fortbildning i bedömning och betygssättning. De berättar också att det i kommunen organiseras ämnesvisa nätverksträffar med lärare från olika skolenheter men att dessa möten enbart genomförs i något ämne. Vid de nätverksträffar som genomförs diskuterar de, enligt lärare, bland annat bedömning. Rektorn bekräftar i intervju att nätverksträffar i respektive ämnen tidigare organiserades i kommunen i syfte att säkra likvärdiga bedömningar men att dessa träffar enbart finns kvar i de fall lärare på eget initiativ har skapat nätverk för sina ämnen.

Granskningen visar vidare att lärarna använder olika metoder för att göra likvärdiga bedömningar. Lärare uppger att de i sitt arbete med bedömning och betygssättning och vid diskussioner som rör dessa områden använder sig av Skolverkets bedömningsstöd. Som komplement till detta uppger både rektorn och lärarna att kollegiet dessutom använder sig av ytterligare stödmaterial, som av olika förlag tagits fram utifrån Skolverkets riktlinjer, för att ge stöd vid kartläggning av elevernas kunskapsnivå samt ytterligare vägledning vid bedömning och betygssättning. Vidare berättar rektorn och lärarna att de nationella proven rättas oidentifierade samt att Hörviks skola samarbetar med flera skolenheter kring rättning och bedömning av nationella prov för att på så sätt säkerställa likvärdigheten. Rektorn uppger att de diskussioner som förs kring bedömning av de nationella proven sammanställs av de samverkande skolenheternas rektorer. Utifrån dessa sammanställningar formulerar rektorerna analysfrågor vilka sedan ligger till grund för bedömningsdiskussioner med lärare på respektive skolenhet.

Rektorns analys av och diskussion med lärarna kring bedömning och betyg

Skolinspektionens granskning av Hörviks skola visar att rektorn endast i viss mån analyserar eventuella skillnader i lärares omdöme och betyg. Som anges ovan, under området Rektors ledarskap, följer rektorn upp skolenhetens samlade resultat. Dock framkommer av intervjuer med rektorn och lärare att den analys som rektorn gör utifrån detta endast till viss del berör eventuella skillnader i bedömning och betyg. Rektorn uppger till exempel att hon inte har analyserat omdömen och betyg i enskilda ämnen över tid. På Skolinspektionens fråga om orsaken till att den genomsnittliga betygspoängen i årskurs 6 är lägre än den genomsnittliga provbetygspoängen på nationella prov svarar rektorn att hon är medveten om detta men att hon inte har analyserat varför det ser ut så. Rektorn uppger dock att hon jämför elevernas resultat på nationella prov i årskurs 3 med de slutbedömningar som undervisande lärare gör.

Skolinspektionens granskning visar vidare att diskussion med lärare utifrån rektorns analyser sker i begränsad utsträckning. Rektorn uppger att hon med undervisande lärare diskuterar resultat på nationella prov i årskurs 3 och den slutbedömning som de gör av elevens prestationer vid läsårsslut. Däremot uppger rektorn och lärare att rektorn inte diskuterar med enskilda lärare om varför betygen i årskurs 6 och resultat på nationella prov skiljer sig åt¹³. Rektorns förklaring till de skillnader som finns är att lärarna vid Hörviks skola bedömer elevernas prestationer hårdare än på andra skolor vilket bekräftas i lärarintervjun där någon lärare uppger att hen tycker att de bedömningar som görs i bedömnings- och rättningsmaterialet från Skolverket är för generösa. Rektorn och lärare säger också att de analyser som rektorn gör av elevernas resultat inte ligger till grund för en diskussion med enskilda lärare om varför betygen ser ut som de gör, men rektorn tillägger att denna typ av samtal kommer att föras framöver. Lärare bekräftar rektorns utsagor och uppger också att bedömningar och betygssättning inte diskuteras vid medarbetarsamtal.

¹³ Enligt nationell statistik är den genomsnittliga provbetygspoängen för det nationella provet i engelska läsåret 2017/2018 15,4. Den genomsnittliga betygspoängen i engelska för elever i årskurs 6 läsåret 2017/2018 är 13,5. Den genomsnittliga provbetygspoängen för det nationella provet i svenska läsåret 2017/2018 är 15,2. Det kan jämföras med den genomsnittliga betygspoängen i svenska för elever i årskurs 6 läsåret 2017/2018 vilken är 14,0. Den genomsnittliga provbetygspoängen för det nationella provet i matematik läsåret 2017/2018 är 13,5. Det kan jämföras med den genomsnittliga betygspoängen i matematik för elever i årskurs 6 läsåret 2017/2018 vilken är 12,9.

Sammantaget visar granskningen att både rektorns analys av skillnader i omdömen och betyg och rektorns diskussioner med kollegiet och enskilda lärare utifrån denna analys kan förbättras. Detta utvecklas närmare under avsnittet Identifierat utvecklingsområde.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn utvecklar arbetet med att säkerställa likvärdighet i lärarnas bedömning och betygssättning.

Som beskrivs ovan visar Skolinspektionens granskning att rektorns analys av skillnader i lärares bedömningar och betyg är begränsad. Granskningen visar också att rektorn enbart i begränsad omfattning diskuterar skillnader i omdömen och betyg med lärarna utifrån en sådan analys.

Enligt 3 kap. 14 § skollagen ska rektorn se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar. Enligt 9 kap. 20 § skolförordningen är syftet med de nationella proven att stödja betygssättningen, förutom i årskurs 3 där syftet är att stödja bedömningen av uppnådda kunskapskrav. Av läroplanen framgår att rektorn som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.¹⁴

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn följer upp och analyserar lärarnas bedömning och betyg för att se om det finns omotiverade skillnader eller avvikelser. Om analysen visar att det finns avvikelser behöver rektorn föra samtal med lärare

¹⁴ Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklass och fritidshemmet (Lgr 11), 2.8 Rektorns ansvar.

kring detta och vilka förändringar som behövs för att säkerställa en likvärdighet i omdömen och betyg.

För att ge stöd till skolorna har Skolverket tagit fram allmänna råd om betyg och betygssättning. Dessa allmänna råd innehåller rekommendationer om hur lärare, rektorer och huvudmän kan arbeta för att betygen ska bli så rättvisande och likvärdiga som möjligt. Av de allmänna råden framgår bland annat att rektorn tillsammans med lärarna bör följa upp betyg och nationella provbetyg. Rektorn ska följa upp betyg och betygssättning för att säkerställa att betyg sätts utifrån lagar och regler. I det ansvaret ligger att undersöka om det finns omotiverade avvikelser i betygen inom skolenheten. Det kan handla om skillnader mellan resultat på nationella prov jämfört med omdömen eller betyg, skillnader mellan lärare, ämnen och årskurser samt skillnader över tid. Om avvikelser identifieras bör rektorn vidta åtgärder för att skapa förutsättningar för en mer rättvisande och likvärdig betygssättning. Resultaten vid de nationella proven ska särskilt beaktas vid betygssättning. Om skolenhetens analys visar att det finns avvikelser mellan betyg och provbetyg bör rektorn undersöka orsaken till dessa avvikelser och om de är motiverade. Arbetet med uppföljning av betyg och betygssättning är en del av det systematiska kvalitetsarbetet som rektorn leder.¹⁵

¹⁵ Skolverkets Allmänna råd (2018), *Betyg och betygssättning* s 42 ff.

På Skolinspektionens vägnar

X Eva Bergenlöv

Beslutsfattare
Signerat av: Eva Bergenlöv

X Charlotta Nord

Föredragande
Signerat av: Charlotta Nord

I handläggningen av ärendet har även utredare Peter Sääw och utredare Johanna Tinghammar Bruck medverkat.

Bilaga 1: Underlag för bedömning regelbunden kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Åtta lektionsobservationer
- Tre gruppintervjuer med elever
- En gruppintervjuer med lärare
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En intervju med rektor.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska värdera vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal indikatorer. Dessa indikatorer beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorn lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektor arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning har skolan ett samlat och medvetet arbete för att skapa och bibehålla trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet vid bedömning och betygssättning? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Skolinspektionen besökte skolenheten den 2–4 oktober 2019. Besöket genomfördes av Charlotta Nord och Peter Sääw.

Hörviks skola är en kommunal grundskola för årskurserna 1 till 6. Vid skolenheten finns även förskoleklass, fritidshem och en integrerad förskola. Skolenheten är belägen i samhället Hörvik, Sölvesborgs kommun. Skolenheten leds av en rektor. Vid Skolinspektionens besök går det på skolenheten 67 elever i årskurserna 1–6. Förskoleklassen ingår inte i denna granskning.